

✳om 12.00 en 14.00 uur orgelconcert Bas Groenewoud
✳gidsen Kerken Kijken aanwezig

Uit de kerk naar links, aan het einde het plein schuin oversteken naar het Stadhuis

✳20. Korte Minrebroederstraat 2, Stadhuis

In de 16de eeuw worden Raad en Schepenen van de stad Utrecht ondergebracht in één gebouw. Het stadhuis wordt vergroot door de samenvoeging van woningen. De hoofdgevel is uit 1823. In 2000 is het Stadhuis verbouwd naar een ontwerp van architect Miralles (EMBT Architectes).

Na het bezoek naar rechts, vervolgens naar links (Oudkerkhof), aan het einde naar rechts richting Domkerk en weer naar rechts

21. Domplein 4-5, Utrechts Centrum voor de Kunsten

Begin van de 19de eeuw was op Domplein 4 een jongensschool gevestigd, in 1924 verbouwd tot jongens- en meisjesschool. Restanten van het voormalige middeleeuwse claustrale huis 'De Rode Poort' zijn nog te vinden in de kelder. Hier zijn ook oudere sporen: de Romeinse castellummuur en restanten van de noordelijke castellumpoort.

22. Domplein 9, RonDom, Bezoekerscentrum voor cultuurhistorie/VVV

Gevestigd in een pand uit 1909, ontworpen als pakhuis met bovenwoningen op de plaats van een kanunnikenhuis van het Domkapittel. Binnen ziet u door de glazen plaat bij de linkerentree een restant van dit middeleeuwse huis.

23. Domplein 16, Café Het Weeshuis

De kelderzaal van dit pand toont 1800 jaar bouwgeschiedenis. In de vloer is de muur van het Romeinse castellum te zien. De zuilen zijn van het 11de-eeuwse keizerlijk Paleis Lofen en de wanden, opgetrokken uit kloostermoppen, behouden tot één van de 13de-eeuwse claustrale huizen van de Dom.

U loopt rechtdoor, achter de Domtoren langs, door de monumentale poort (1634)

24. Servetstraat, Flora's hof

Restant van een verdwenen kwekerij, opgericht in 1803 op de plek van het gesloopte bisschoppelijk paleis. De kwekerij werd door de oprukkende bebouwing steeds kleiner (tot 1943). Het hofje is door de Stichting Vrienden van Flora's Hof recent omgetoverd tot een 19de-eeuwse showtuin. Op de tuilmuren zijn reliëfbeeldingen van St. Maarten aanwezig. Van de 16de tot de 19de eeuw waren vergelijkbare reliëfs zichtbaar voor de studenten van de Academie in de Pandhof van de Dom.

✳rondleidingen om 12.00 en 14.00 uur

U verlaat de hof aan Dompleinzijde en gaat rechts

✳25. Domplein 24, Initiatief Domplein

Het pand is gebouwd in 1878 naar een ontwerp van H.J. van Lunteren en vormt een dubbelhuis met Domplein 25. Achter de eclecticiestische voorgevel houdt Initiatief Domplein kantoor. Nu is het pand eigendom van de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel, maar vroeger van de universiteit als Archeologisch Instituut. //alleen begane grond en binnenhof toegankelijk
✳rondleidingen Domplein en Domplein 24 v.a. 12.00 uur, inschrijven bij centrale informatiepunt op Domplein
✳informatie over activiteiten Initiatief Domplein
✳toelichting stadsarcheoloog vonden Domplein

✳26. Domplein 29, Academiegebouw

Dit rijk versierde pand uit 1891-1894 is gebouwd in de stijl van de Hollandse renaissance naar een ontwerp van

E. Gugel. Aangeboden door de Utrechtse middenstand bij het 250-jarig bestaan van de universiteit, werd de bouw 5 jaar vertraagd door een bouwstijlenstrijd op nationaal niveau (renaissancistisch of gotisch). De hoekvorm is een compromis: neorenaissance maar op afstand van de gotische Dom. De aula, de 15de-eeuwse kapittelzaal van de Domkerk, was vanaf 1634 in gebruik bij de Illustre School, het begin van de Utrechtse universiteit. In deze historische zaal werd in 1579 de Unie van Utrecht gesloten, de aanzet tot de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De nationale en de universitaire geschiedenis zijn zichtbaar in de schilden van de leenmannen van Het Sticht en de wandtapijten uit 1936.

✳doorlopende filmvertoning 'De universiteit in de vorige eeuw'
✳rondleidingen
✳muziekoptredens, zie elders in de krant

✳27. Domplein 31, Domkerk

In 1253 verwoestte een brand de toenmalige Romaanse kathedrale kerk. Tussen 1254 en 1517 werd een nieuwe kerk gebouwd in gotische stijl, met een toren die in 1382 al klaar was. Het middenschip is ingestort bij een orkaan in 1674. De binding tussen Domkerk en universiteit is groot: de Kapittelzaal werd van het kerkgenootschap gehuurd en al vanaf 1636 werd de Domkerk veelvuldig gebruikt voor ondermeer representatieve bijeenkomsten (promoties, lustra, etc.). //geopend van 10.00-15.15 uur
✳15.15 uur: zaterdagmiddagconcert
✳rondleidingen

II. De zuidelijke wandelroute

Ook deze wandeling begint op het Domplein. U loopt naar het zuiden

28. Korte Nieuwstraat 6, Huize Molenaar

Na de afbraak van de Pauluskerk, onderdeel van het Paulusabdijcomplex, werd in 1707 dit huis gebouwd. De schilderachtige tuin ligt gedeeltelijk op de plaats van de voormalige Paulusabdij: een deel van de noordelijke zijbeukmuur is als tuinmuur bewaard gebleven (en hersteld). //geopend 10.00-16.00 uur
✳tegen betaling koffie/thee/drankjes
✳19.30 uur: 'Table d'hôte' t.g.v. Open Monumentendag (reserveren www.huizemolenaar.nl)

Uit het pand linksaf en dan eerste straat links

✳29. Hamburgerstraat 28, Het Utrechts Archief

In 1054 werd de Romaanse Paulusabdij gesticht. De ommuurde abdij bestond uit diverse gebouwen, restanten van het complex bevinden zich nog in het gebouw. Na de Reformatie werden deze kloostergebouwen gebruikt als gerechtshof. De huidige gevel van het hoofdgebouw stamt uit 1838. Sinds 2008 is het publiekscentrum van het Utrechts Archief hier gehuisvest.
✳unieke stadsplattegronden uit depot met toelichting van deskundigen (zie elders in deze krant)
✳doorlopende rondleidingen
✳expositie Utrecht on tour
✳kinderspeurtocht en historische krant maken

30. Hamburgerstraat 23, Adventkerk

Sinds 1899 is het Kerkgenootschap der Zevende-Dag-Adventisten gevestigd in Utrecht. In 1948 zijn alle aanbouwen op het achterterrein vervangen door een grote kerkzaal, in 1988 is het open doopvont gerealiseerd. In het voorhuis bevindt zich nog het gave 19de-eeuwse plafond uit de toenmalige woning. //geopend 12.30-17.00 uur

Aan het einde van de Hamburgerstraat steekt u de Nieuwegracht over, Herenstraat in

✳31. Herenstraat 25, studentenhuus

Huize de Poort valt op door zijn lange gepleisterde gevel, ontstaan door de

samenvoeging van panden. Markant is ook de bijzondere entree. De zandstenen poort met gebeeldhouwde deur stamt uit 1660. Al in het begin van de 20ste eeuw verhuurde een stichting in het pand kamers aan meisjes die in Utrecht kwamen studeren of werken. Het pand is nu in eigendom van de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel, maar nog steeds regelt de stichting de huursters.

U gaat een stukje terug, linksaf Oudekamp, rechtsaf Brigittenstraat, linksaf Nieuwegracht, rechts over de brug de Zuilenstraat in

✳32. Zuilenstraat 17, studentenhuus

De bewoners van dit huis moeten lid zijn van het Utrechts Studenten Corps, een vereniging met alleen mannelijke leden. Hun verenigingsgebouw (sociëteit) is het zogenaamde 'Gele Kasteel' aan het Janskerkhof. Het huis heeft ondermeer een vergaderkamer met alle inauguratiebullen van de (oud) bewoners.

✳33. Zuilenstraat 13, studentenhuus

Oorspronkelijk zijn nr. 11 en nr. 13 in de 17de eeuw als één huis gebouwd maar ook weer snel gesplitst. Het huis is opgebouwd uit een voorhuis met twee achterhuizen. In de hoge kelder in het achterste achterhuis bevindt zich de keuken. Wat resteert van het vroegere interieur is voornamelijk sober 19de-eeuws, met uitzondering van de 18de-eeuwse suitedeuren in het voorhuis en de schouw op de beletage met prachtig glas-in-lood in de serre. //geopend vanaf 11.00 uur

Aan einde Zuilenstraat linksaf

✳34. Lange Nieuwstraat 106, Universiteitsmuseum en De Oude Hortus

De Oude Hortus - de vroegere botanische tuin van de universiteit - stamt uit het begin van de 18de eeuw. Wegens ruimtegebrek werden in 1964 nieuwe Botanische Tuinen ingericht op De Uithof. De Oude Hortus is na verwaarlozing door burgerinitiatief weer in ere hersteld, waarbij de huidige aanleg refereert aan diverse perioden in de geschiedenis. //geopend 11.00-17.00 uur
✳historische foto's van Universiteitsmuseum, oranjeieën en kassen
✳doorlopende filmvertoning 'De universiteit in de vorige eeuw' in de kassen
✳rondleidingen
✳op vertoon van OMD-krant koffie of thee in museumcafé voor de halve prijs

U loopt via de prachtige Hortus naar de uitgang aan de Nieuwegrachtzijde. Hier gaat u rechtsaf, linksaf de brug over en rechtdoor het plantsoen in, rechtdoor omhoog naar het Sonnenborgh-museum en sterrenwacht

✳35. Zonnenburg 2, Sonnenborgh-museum en sterrenwacht

In 1551 werd gestart met de aanleg van Bastion Sonnenborgh ter versterking van de stadsmuren. De verdedigingswerken werden in de loop van de 17de eeuw overbodig en de universiteit nam haar intrek. Van 1639 tot 1723 bevond zich op deze plek de Hortus Botanicus van de universiteit. Ook het eerste Utrechtse chemische laboratorium was hier gevestigd (1695-1725). In 1853 werd het bastion verbouwd tot astronomisch en meteorologisch observatorium. Na een grondige restauratie vanaf 2003 museum. //geopend 11.00-17.00 uur
✳sterrenkaarten voor kinderen
✳lezing door Rob van Gent over hemelkaarten
✳tentoonstelling 'De Hemel in kaart'
✳muziekoptredens, zie elders in de krant

Uit het museum loopt u weer terug naar de Nieuwegracht, steekt deze recht over, de Agnietenstraat in. Aan uw linkerhand passeert u het Centraal Museum, na het museum schuin het

Studentenhuus Zuilenstraat 17, ook Zuilenstraat 13 (rechts daarvan) is opengesteld

plein over naar de Nicolaaskerk

36. Nicolaaskerkhof 9, Nicolaïkerk

Omstreeks 1100 werd de Klaaskerk gebouwd. Bij een ingrijpende verbouwing in de 15de eeuw zijn onderdelen uit de tussenliggende eeuwen, zoals de 13de-eeuwse gewelnschildering, bewaard gebleven. De opbouw van de zuidertoren (de strepen zijn geschilderd) stamt uit 1586. De beroemde Hemonybeiaard is geplaatst in 1649.
✳orgelbespeling met Peter Planyavsky: om 10.00 uur Celebrity Recital en om 10.30 uur openbare masterclass
✳gidsen Kerken Kijken aanwezig

Uit de kerk linksaf, weer links en vervolgens rechts Doelenstraat in

37. Doelencomplex

Het Nicolaasklooster (14de-15de eeuw) is verbouwd tot bedrijfsruimten en appartementen (het Doelenhuis), maar de fraaie 15de-eeuwse gang met bogen over het binnen terrein is behouden gebleven. De (oorspronkelijk langere) gang verbond het klooster met de kapel aan de overzijde van de Doelenstraat. De classicistische toegangspoort is uit 1602. Het complex is eigendom van de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel. //open v.a. 12.00 uur

U loopt een stukje verder, linksaf de Schutterstraat in en oversteken, stukje naar links voor de bastiontoegang (tussen nr. 25 en 29)

38. Wijde Doelen, Bastion Manenburg

Een bijzonder restant van Utrechts 16de-eeuwse verdediging. Het vijfhoekige bastion is aangelegd tussen 1551 en 1554. Bij de aanleg van het Zocherplantsoen in de 19de eeuw is het verdedigingswerk grotendeels verdwenen. Het voormalige atelier van beeldhouwer Pieter d'Hont, eigendom van Woningcorporatie Mitros, is geheel gerestaureerd en doet dienst als atelier/expositieruimte beeldende kunst.

Bij het verlaten van het bastion gaat u naar links, loopt rechtdoor, over de Tolsteegbarrière, met aan het begin van de Bijlhouwerstraat

✳39. Bijlhouwerstraat 6, Universiteit

Op de plaats van de Bijlhouwerstoren is in 1875 het Fysisch Laboratorium gebouwd, ontworpen door F.J. Nieuwenhuis. Op aandringen van C.H.D. Buys Ballot, de wereldberoemde hoogleraar Natuurkunde, verrees een monumentaal neoclassicistisch gebouw. De collegezaal was 'modern': van twee zijden belicht, en meer breed dan diep, zodat de studenten de proeven beter konden zien. In de kelder woonde de amanuensis met zijn gezin.
✳documentatie over ontstaansgeschiedenis gebouw

U gaat uit het pand rechtdoor de Oudegracht op, rechtsaf de eerste brug over en vervolgt de Oudegracht naar links (water aan uw linkerhand)

✳40. Oudegracht 320, voormalig Instituut Tandheelkunde

Groot Payenborch was in de Middeleeuwen een Utrechts stadskasteel. De voorgevel met de hardstenen deuroplijsting en de huidige vensterindeling dateren uit de 18de eeuw, toen hier een bierbrouwerij was gevestigd. In 1830 werd de gevel gepleisterd. In 1909 kocht de universiteit het pand aan voor de studie tandheelkunde en werd een collegezaal aangebouwd. In 1929 kwam het Geologisch Instituut in het pand. Tegenwoordig is hier communicatie- en organisatiebureau Explorama gevestigd.
✳uitleg over de ontwikkeling van tandheelkunde met historische en moderne tandartsinstrumenten
✳'wachtkamer' met wetenswaardigheden historie Groot Payenborch

Rechtsaf de Oudegracht volgen

41. Oudegracht 270, Doopsgezinde kerk

In 1772 kocht de Doopsgezinde gemeente de bierbrouwerij 'De Witte Leeuw' op.

Hoe Utrecht in het verleden op de kaart is gezet?
Je vindt het in ...

HET UTRECHTS ARCHIEF

Speciaal programma op Open Monumentendag

Hamburgerstraat 28, Utrecht
di t/m za 10.00 - 17.00 uur
Toegang gratis
www.hetutrechtsarchief.nl